

Andrzej Wiśniewski

Z orzecznictwa Sądu Najwyższego w sprawach cywilnych

Palestra 8/7(79), 65-66

1964

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Z orzecnictwa w sprawach cywilnych

1. Charakter prawny taryfy przewozowej

Sąd Najwyższy w orzeczeniu z dn. 23.X.1962 r. III CR 10/62 (opubl. w PiP nr 1 z 1964 r., s. 141) rozpatrywał sprawę pasażera PKS dochodzącego odszkodowania z tytułu poniesionych kosztów za przejazd taksówką, spowodowanych odwołaniem — bez uprzedzenia — autobusu, na który powód miał wykupiony bilet miesięczny.

Sąd Najwyższy, na skutek rewizji nadzwyczajnej Min. Sprawiedl., uchylił wyrok S.W. (który zatwierdził wyrok S.P. zasądający odszkodowanie), wychodząc z założenia, że wprawdzie przedsiębiorstwo przewozowe powinno jak najszybciej informować podróżnych o zmianach w rozkładzie jazdy, jednakże uchybienie temu obowiązkowi nie może stanowić podstawy do roszczeń odszkodowawczych, gdyż „wyraźny przepis § 8 pkt 2 taryfy przewozu osób i bagażu w komunikacji autobusowej międzymiastowej możliwość dochodzenia odszkodowania wyłącza. Obowiązkiwanie taryfy nie jest uzależnione od uwidocznienia jej treści czy też powołania się na nią na bilecie”.

W uzasadnieniu S.N. wskazuje na to, że nie jest uzasadniony zarzut powoda co do rzekomego braku mocy wiążącej taryfy PKS.

Do orzeczenia tego opublikował w tymże numerze PiP głosę aprobującą merytoryczne rozstrzygnięcie prof. W. Górski.

2. Zachowanie terminu do wniesienia opłat sądowych przez jednostki gospodarki społecznej

Sąd Najwyższy w składzie 7 sędziów postanowieniem z dn. 27 listopada 1961 r. 4 CR 634/61 (opublikowanym w OSNCP z 1964 r. nr 1, poz. 5) uchylił postanowienie S.N. z dn. 22 maja 1959 r. i stwierdził, że strona procesowa uczestnicząca w rozliczeniach pieniężnych jednostek gospodarki społecznej spełnia swój obowiązek wniesienia opłat sądowych w przepisany terminie tygodniowym, przewidzianym w art. 13 pkt 1 p. o.k.s., „jeżeli nie później niż w ostatnim dniu tego terminu do instytucji bankowej, w której ma dostateczne pokrycie pieniężne, wpłynię jej polecenie przelewu lub czek rozrachunkowy co do obciążenia jej w rachunku opłatami na rzecz kasy sądowej”.

Postanowienie to rozstrzyga nie uregulowaną w ustawie z dn. 1 lipca 1958 r. o rozliczeniach pieniężnych jednostek gospodarki społecznej kwestię zachowania terminu do wniesienia opłat sądowych w formie bezgotówkowej.

3. Wspólny majątek małżonków

Sąd Najwyższy w składzie 7 sędziów uchwalił w dn. 15 października 1962 r. w sprawie I CO 22/62 i postanowił wpisać do księgi zasad prawnych następującą zasadę prawną: „Zbycie przez małżonka po ustaniu wspólności ustawowej jego udziału w przedmiocie, który był objęty wspólnością ustawową, jest bezskuteczne

o tyle, o ile narusza uprawnienia drugiego małżonka, wynikające z przepisów o podziale wspólnego majątku małżonków”.

Orzeczenie to zostało opublikowane w OSNCP nr 1 z 1964 r. poz. 2 i w OSPiKA nr 1 z 1964 r., poz. 1.

W uzasadnieniu uchwały S.N. wskazuje na to, że rzeczy i prawa majątkowe, objęte wspólnością ustawową, tworzą masę majątkową, której charakter ukształtowany jest na zasadach zbliżonych do tzw. wspólności do niepodzielnej ręki. Podział majątku wspólnego byłby jednak w wysokim stopniu zagrożony, gdyby przed podziałem tego majątku, a po ustaniu wspólności, czynności prawne miały być dokonywane według zasad współwłasności bez żadnych odchyień, tym bardziej że art. 17 ustawy o postępowaniu w sprawach rodzinnych nakazuje stosować do podziału majątku wspólnego po ustaniu wspólności majątkowej odpowiednie przepisy o postępowaniu spadkowym. Stąd wydaje się konieczne takie ograniczenie dyspozycji w stosunkach prawnych po ustaniu wspólności ustawowej, a przed podziałem majątku wspólnego, które by odpowiadały ograniczeniu wynikającemu z art. 58 pr. spadk.

Omówione tu zagadnienie nie było jeszcze przedmiotem rozstrzygnięcia S.N., jednakże pojawiły się już przedtem na ten temat rozbieżności w literaturze (omówiono je w notce W.S. do tegoż orzeczenia w OSPiKA nr 1 z 1964 r.).

4. Zaspokojenie ze wspólnego majątku małżonków szkody powstałej w majątku społecznym wskutek czynu przestępnego

Sąd Najwyższy w składzie 7 sędziów uchwalił w dn. 10 września 1962 r. w sprawie 1 CO 9/62 i postanowił wpisać do księgi zasad prawnych zasadę prawną (opublikowaną w OSNCP nr 1 z 1964 r. poz. 1 i w OSPiKA nr 3 z 1964 r. poz. 54 z głosem prof. A. Woltera), że samochód wygrany na książeczkę premiową PKO przez jednego z małżonków w czasie trwania małżeństwa wchodzi w skład majątku wspólnego także wtedy, „gdy kwota umieszczona na książeczce PKO została wygrywającemu darowana”.

Tak więc małżonek osoby podejrzanej, w stosunku do której prokurator zarządził zabezpieczenie (przewidziane w art. 3 ustawy z 21.I.1958 r. o wzmożeniu ochrony mienia społecznego przed szkodami wynikającymi z przestępstwa — Dz.U. Nr 4, poz.11), nie może żądać zwolnienia od zajęcia przedmiotu objętego wspólnością ustawową, gdyż wierzytelność powstała w następstwie wyrządzenia czynem przestępnym jednego z małżonków szkody w majątku społecznym podlega zaspokojeniu także z majątku objętego wspólnością ustawową.

W sprawach przeciwko Skarbowi Państwa o zwolnienie od egzekucji prowadzonej w trybie przepisów powołanej ustawy Skarb Państwa — jak wyjaśnia uchwała — reprezentują: „a) co do zabezpieczenia lub wykonania kary grzywny — prokurator, b) co do zabezpieczenia lub wykonania kary przepadku majątku — organ finansowy, c) co do odszkodowania — państwowa jednostka organizacyjna, w zakresie działalności której szkoda została wyrządzona”.

(opracował A. Wiśniewski)